

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Eekstraat 10

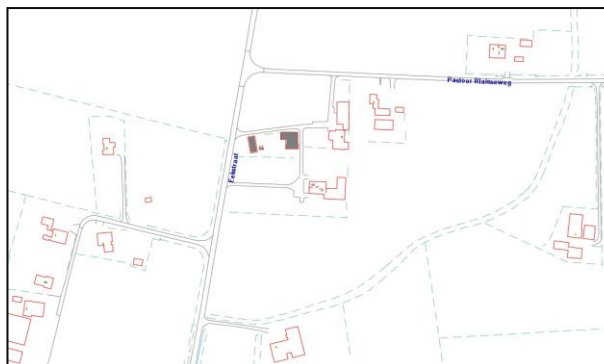
Monumentnummer : GM176

Straat : Eekstraat
Huisnummer : 10
Toevoeging : ---
Postcode : 6984 AE

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : D
Nummer : 745

Naam object : De Hoop
Bouwjaar : 1884 en 1906
Architect : N.b.
Bouwstijl : traditionele bouwkunst
Oorspronkelijke functie : schuur en woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 22-02-2016
Datum aanwijzing : 01-11-2016

Situering

Ten noordoosten van de stad Doesburg gelegen erf met vrijstaande boerderij met bakhuis en een maalderij op twintig meter afstand links op het erf. Het erf is bereikbaar via een doodlopende klinkerweg rechts van en haaks op de hoofdweg gesitueerd, die ook Eekstraat 8 bereikbaar maakt.

Opbouw

Vrijstaande boerderij op T-vormige plattegrond met kelder, begane grond en zolder onder zadeldaken. De voormalige deel heeft een ankerbalkgebint dat de kapconstructie draagt. Het bakhuis staat links tegen de boerderij en heeft een begane grond met bakruimte en oven met erboven een zolder onder een zadeldak. De maalderij heeft een rechthoekige plattegrond met een ongedeelde begane grond en een zolder onder een mansardekap.

Historie

Boerderij en erf Eekstraat 10 lag ten tijde van de oprichting binnen de (kadastrale) gemeente Keppel¹. Het erf bestond op de kadastrale minuut van 1832 nog niet, het is vermoedelijk in de loop van de 19^e eeuw gesticht. Mogelijk is toen meteen een korenmolen genaamd “De Hoop” opgericht. Deze molen was een grondzeiler op een belt met eronder een wageningang. Van de molen en de belt is niets bewaard gebleven behalve een tweetal molenstenen op het erf. In 1906 is naast de molen een nieuwe maalderij gebouwd die werd aangedreven door een gasmotor, gestookt op antraciet. Reeds voor WOII moet het wiekenkruis van de beltmolen zijn verwijderd en in 1972 was de molen geheel verdwenen. Vóór de ruilverkaveling die in deze regio in 1959 is doorgevoerd lag het erf aan een smalle oost-west georiënteerde klinkerweg richting het oude tracé van de Eekstraat die ter plaatse een grote bocht maakte ten westen van het huidige recht getrokken tracé. Als gevolg van de ruilverkaveling werd de klinkerweg opgeheven en afgewaardeerd tot oprit van boerderij De Hoop en het later gebouwde adres Eekstraat 8.

Beknopte bouwgeschiedenis

Boerderij de Hoop is in de loop van de 19e eeuw gebouwd. Het is zeer waarschijnlijk dat het van meet af aan als molenaarsbedrijf is opgezet, gelet op de korte deel die slechts één balkvak betrof en slechts ruimte bood aan enkele koeien en paarden. In een later stadium is aan de westzijde een bakhuis met oven tegen de bestaande molenaarswoning gebouwd, waar voor eigen gebruik en voor de omgeving brood en gebak werd gebakken.² In 1884 is de molenaarswoning aan de zuidzijde uitgebreid met een nieuw en gedeeltelijk onderkelderd woongedeelte, zodat een T-boerderij ontstond. Na 1972 is de boerderij verbouwd. Hierbij bleef ondanks enkele gesloopte tussenmuren in de boerderij de hoofdopzet intact. Voorts zijn op de begane grond alle ramen vervangen en is dubbele beglazing geplaatst. De plattegrond van de bakkerij en maalderij wijzigde niet.

Exterieur

De boerderij bestaat uit een T-huis aan de zuidzijde en een rechthoekig voormalig bedrijfsgedeelte er achter waartegen een fors bakhuis staat. Het T-huis heeft bakstenen, gepleisterde gevels en is gedekt met een rietgedekt zadeldak tussen topgevels met windveren.

De voorgevel is op het zuiden georiënteerd en heeft een symmetrische opzet met de deur in het midden, geflankeerd door aan elke zijde twee hoge vensters. De schuiframen met wisseldorpel zijn in het verleden vervangen door moderne ramen, waarbij de oorspronkelijke indeling werd overgenomen. Het bovenlicht boven de deur werd dichtgemetseld. Het pleisterwerk is uitgevoerd met portlandcement waarin – vermoedelijk in 1884 – schijnvoegen zijn aangebracht om de suggestie van natuursteen te wekken.

¹ Keppel, Sectie G, blad 01

² Mondelinge mededeling eigenaar

De gevel wordt met een hoofdstel afgesloten met er boven het met riet bedekte zadeldak. Het T-huis heeft links en rechts topgevels die op de begane grond blind zijn en beide met een sierspant worden beëindigd. Beide gevels hebben een zoldervenster dat links een vast zesruits raam heeft en rechts een opening met een enkelruits draairaam en twee opgeklampte luiken op duimen. Boven dit venster een hijsbalk met kap.

De lage gevels van het bedrijfsgebouwtje springen achter het T-huis een meter in en zijn gemetseld met handvorm bakstenen in kruisverband op een gepleisterde plint. In de linker gevel is de entree van de woning gesitueerd en bestaat uit een venster met moderne zesruits ramen en rechts een verbrede deuropening waar hergebruikte, rijk gedecoreerde dubbele deuren met bossingpanelen zijn verwerkt. Boven de entree staan op de nok van het bedrijfsgebouwtje twee korte, met baksteen gemetselde schoorstenen. De rechter (oost-)gevel heeft twee tweevaks vensters met moderne zesruits draairamen en een klein half rond stalvenster. De dakvlakken van het zadeldak boven de deel zijn met riet gedekt, waarin een moderne, met riet gedekte dakkapel is opgenomen. De gevel aan de noordzijde heeft een symmetrische opzet met een wagenopening op de begane grond en een hooiopening erboven. In eerste instantie werd de wagenopening geflankeerd door twee grupstaldeuren, rechts werd deze dichtgemetseld en is een klein houten raam geplaatst. De linker deur is aan de bovenzijde met een rollaag afgesloten. In de wagendeuropening is in 1972 de plint doorgetrokken en werd een houten vensterpui met glasvakken geplaatst. De opening wordt met een steens korfboog afgesloten, de hooiopening er boven met een halfsteens rondboog. Tegen de linker hoek staat een half ingegraven, gebruikte molensteen.

Bakkerij

Staand op de oprit staat rechts van de boerderij de noordgevel van de bakkerij. De met baksteen gemetselde gevel kent net als de boerderij een symmetrische opbouw en heeft op de begane grond twee verticale, lange muurankers die de centraal geplaatste oven van de bakkerij aan de gevel koppelen. Deze oven werd oorspronkelijk geflankeerd door twee delendeuren, waarvan de linker opening deels is dichtgemetseld en waar een modern raam werd geplaatst. In de topgevel een vensteropening met houten luik en half rond bovenlicht.

De enige zijgevel van de bakkerij (rechts, staande op de oprit) is gemetseld van baksteen op een lage gepleisterde plint. De gevel kent één venster dat een verdeling in drieën kent met zesruits draairamen. Het heeft een bakstenen lekdorpel en een staande, steens rollaag. De bakkerij heeft geen goot en een rietgedekt zadeldak boven de zijgevel. Op de nok staat een forse, rechthoekig gemetselde schoorsteen van de oven. De zuidgevel van de bakkerij heeft op de begane grond een breed venster in drieën met een negenruits raam dat door zesruits draairamen wordt geflankeerd. Boven de rollaag van het venster is als bouwspoor de steens hoge segmentboog behouden van het schuifvenster dat er oorspronkelijk zat. Boven in de geveltop een rond, gietijzeren venster. De gevel wordt met een getimmerd overstek afgesloten. Links op de hoek van de bakkerij staat een handbediende waterpomp met een houten ombouw op een gemetselde en gepleisterde plint en met een ijzeren zwengel en uitstroomopening.

Interieur

Kelder: het huis is rechts onder het T-huis onderkelderd, met erboven de voormalige opkamer. De kelder is niet bezocht, maar is toegankelijk via een luik vanuit de kamer

rechts achter de opkamer en heeft een kelderdek dat bestaat uit troggewelven tussen stalen I-profielen.

Begane grond: Het interieur bestaat uit een ongedeelde ruimte aan de voorzijde, waarin de vloer van de voormalige opkamer rechts een traprede hoger ligt. De ruimte wordt van daglicht voorzien door vier vensters in de voorgevel en is vrijwel geheel afgewerkt met moderne materialen. De ruimte was in 1972 nog afgewerkt met een gedecoreerd stuc-op rietplafond, maar dat is door waterschade vernield en vervangen. Hierbij kwam de met potlood opschrift gedateerde constructie achter het plafond vrij, waarmee vrijwel zeker de bouw van het T-huis werd gedateerd in 1884. In het linker gedeelte van het vertrek is een enkelvoudige balklaag haaks op de voorgevel zichtbaar die op de hoeken is afgewerkt met een kraal.

Centraal in de plattegrond is een hal gesitueerd met een schouw en rechts twee kamers, toegankelijk met opgeklampte deuren. De ziende enkelvoudige balklaag in de hal is feitelijk een verlaagd plafond en modern van uitvoering. De voorste van de twee kamers is alleen via de achterste kamer toegankelijk. In de achterste kamer geeft een luik in de hoek toegang tot de kelder rechtsvoor. Het centrale deel van de molenaarswoning is na 1972 weinig veranderd, wel is de schouw aangepast en zijn de flankerende inbouwkasten verwijderd. Tevens is in de hal de scheidingsmuur met de deel gesloopt. Een laag, getoognageld kozijn met opgeklampte deur geeft links toegang tot de voormalige bakkerij. In deze ruimte is de keuken van de woning ondergebracht en wordt door twee brede drievaks vensters met roedenverdeling in de ramen van daglicht voorzien. In de interne dwarsmuur is een gietijzeren ovenmond opgenomen die met een ijzeren deur met grendel kan worden afgesloten. Onder de stook- en bakopening is de droge houtvoorraad achter twee ijzeren deuren op te slaan.

De oven wordt geflankeerd door een bergruimte die met een paneeldeur vanuit de keuken is te bereiken en een toilet dat vanuit de deel kan worden bereikt. De bakkerij is met modern plaatmateriaal afgewerkt, de constructie is nergens in het zicht.

Tussen de hal en de deel geeft een opstap de locatie aan van de verdwenen brandmuur. Nadat in het verleden de deeldeuren zijn verwijderd en de wagenopening gedeeltelijk is dichtgemetseld, is deze opening in 1972 voorzien van een houten pui met glasvakken.

Op de deel is de constructie in het zicht en bestaat uit een enkel ankerbalkgebint met stijl, ankerbalk en korbeel waarvan de gepende verbindingen met houten toognagels zijn geborgd. Een in 1972 verplaatste opgeklampte delendeur met architraaflijst geeft toegang tot een badkamer naast de oven van de bakkerij. De bouwmuur is hier bekleed met een klamp van handvormstenen. Via een bergruimte rechts is een rechte, houten laddertrap toegankelijk. De trap is in 1972 van de vorige locatie (tegen de brandmuur) naar de huidige verplaatst.

Zolder: De T-vormige zolderplattegrond bestaat uit twee delen: de zolder boven de deel en daar haaks op een zolder boven het T-huis. De eerste zolder heeft een draagvloer op de ankerbalken van de gebinten waarbij de sporen op de gebintplaten zijn geplaatst. Deze zolder is geheel met gipsplaten afgewerkt en krijgt daglicht middels de voormalige hooiopening in de noordgevel, die in 1972 is voorzien van draairamen in het onderste vak. De vloer kent diverse hoogteverschillen.

Een oude, opgeklampte delendeur met gesmede klinksluiting, afgehangen in een kozijn met getoognagelde verbindingen geeft toegang tot de zolder boven het T-huis. Hier zijn de vier kreupele gebinten met makelaar in het zicht. De constructie is gemaakt van machinaal gezaagd grenenhout met gepende en getoognagelde verbindingen. De sporen zijn door gipsplaten niet zichtbaar. Aan de oostzijde is een hijsrad met hijsbalk

aanwezig. In de hijsopening met kozijn zijn moderne draairamen geplaatst. Ook in de gevelopening aan de andere kant is een (vast) modern raam geplaatst. Het geeft daglicht aan een klein, met een houten tussenwand afgetimmerd vertrek dat met een opgeklampte delendeur toegankelijk is.

Maalderij

Gevels: de maalderij op het erf heeft gemetselde bakstenen gevels in kruisverband. De voegen zijn voorzien van een daggestreep. De schuur is voorzien van topgevels zonder windveren, een cementrand vormt de overgang naar de laatste rij dakpannen. Op het mansardedak liggen Friese golfpannen. De gevel aan de noordzijde heeft een indeling met een dichtgemetselde wagendeur die aan de bovenzijde met een steens segmentboog is ontlast en voorzien van gecementeerde geboorte en sluitstenen. De duimen voor de gehengen zijn bewaard gebleven. De sluitsteen is gedateerd 1906. De voormalige wageningang is geflankeerd met twee getoogde stalen, meerruits werkplaatsramen waarvan de bovenste helft als klapraam is uitgevoerd. Dit type venster is ook in de andere gevels toegepast. Links en rechts zijn twee kleine blokken hardsteen ingemetseld met initialen: P.A.S. en H.B.S. De S staat voor de familie Staring. De zuidelijke eindgevel is vergelijkbaar uitgevoerd, maar zonder wagendeuren. Beide van baksteen gemetselde langgevels zijn oorspronkelijk voorzien van vier stalen werkplaatsvensters, in de oostelijke gevel is vermoedelijk vóór WOII ter plaatse van de twee rechter vensters een nieuwe wagenopening gemaakt, afsluitbaar met twee houten, opgeklampte schuifdeuren met kraal. Gelijktijdig zal de deuropening in de noordgevel zijn dichtgemetseld. Beide langgevels hebben geen goot.

Interieur: de begane grond is een ongedeelde ruimte. De enige onderbreking is een ronde betonnen kolom die een stalen onderslagbalk met I-profiel opvangt. De onderslag is in de nokrichting geplaatst en vangt de enkelvoudige, grenen zolder balklaag op. Een laddertrap voert naar de zolder.

Op zolder is de kapconstructie vrij in het zicht. Het is een beschoten gordingenkap, ondersteund door vijf gebinten van machinaal gezaagd rechthoekig vurenhout met kreupele stijlen op sloffen. Aan de oostzijde zijn in een constructie twee bandwielen opgenomen ten behoeve van de aandrijving van machines, die werden aangedreven door de gasmotor op de begane grond. De zolder wordt aan de voor- en achterzijde van daglicht voorzien van aan de bovenzijde getoogde stalen ramen met zestienruits roedenverdeling. De bovenste helft is als klapraam uitgevoerd.

Bouwdossiers

07-08-1972 verbouw boerderij

Literatuur

Niet bekend

Waardering

Eekstraat 10 is ontstaan in de loop van de negentiende eeuw als molenaarserf, waarbij de molenaarswoning in 1884 is verbouwd tot T-boerderij. De hoofdvorm, opzet en architectuur van de boerderij zijn sinds de bouwtijd goed bewaard gebleven. De interieurindeling en –afwerking van de boerderij is gedeeltelijk bewaard gebleven. De voormalige maalderij is in hoofdopzet, architectuur, indeling en afwerking sedert de bouw vrijwel gaaf bewaard gebleven.

Het verschijningsbeeld van het erf is zodoende aan de noordzijde (Eekstraatzijde) sinds de sloop van de molen niet wezenlijk gewijzigd. Van belang voor de waardebeoordeling geldt de behouden gebleven hoofdvorm, opzet en architectuur van de boerderij annex bakkerij alsmede de behouden gebleven hoofdvorm, opzet en architectuur van de voormalige maalderij en de ruimtelijk-historische relatie van beide gebouwen met het molenerf.

Boerderij

De boerderij Eekstraat 10 is van belang voor de gemeente Doesburg vanwege architectuurhistorische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

De boerderij is van architectuurhistorische waarde vanwege de goed bewaard gebleven hoofdvorm en constructie van T-boerderij annex bakkerij, de bewaard gebleven klassicistische woonhuisgevel en het goed bewaard gebleven bedrijfsmatige karakter van de gevels van boerderij en bakkerij.

De boerderij is samen met de maalderij landschappelijk van belang vanwege de bijdrage van de bewaard gebleven hoofdvorm aan de lokaal-topografische situatie.

De boerderij is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een monumentale molenaarswoning met bakkerij uit de negentiende eeuw.

Het erf met opstallen is van cultuurhistorische waarde vanwege de nog aanwezige, goed bewaard gebleven bebouwing en molenstenen die onderdeel uitmaakten van het bedrijf rond korenmolen De Hoop.

Maalderij

De voormalige maalderij Eekstraat 10 is van belang voor de gemeente Doesburg vanwege architectuurhistorische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

De maalderij is van architectuurhistorische waarde vanwege de gaaf bewaard gebleven hoofdvorm, gevels en constructieve opzet met kap en bandwiel constructie op zolder.

De maalderij is samen met de boerderij landschappelijk van belang vanwege de bijdrage van de bewaard gebleven hoofdvorm en architectuur aan de lokaal-topografische situatie.

De maalderij is cultuurhistorisch van belang als belangwekkend voorbeeld uit het begin van de twintigste eeuw van een fase binnen de industriële ontwikkeling van het malen van graan.